

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Milana Taubera, soudce Vadima Hlavatého a soudkyně Pavly Klusáčkové ve věci

žalobkyně: **E. Ž.**
bytem X
zastoupená advokátem Mgr. Lukášem Hojdnem, LL.B.
se sídlem Francouzská 299/98, Praha 10

proti

žalovanému: **Ministerstvo zdravotnictví**
se sídlem Palackého náměstí 375/4, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 25.7.2024, č. j. MZDR 17958/2024-4/PRO,

takto:

- I. Rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 25.7.2024, č. j. MZDR 17958/2024-4/PRO, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen do 1 měsíce od právní moci tohoto rozsudku zaplatit žalobkyni na náhradu nákladů řízení 14 363 Kč, a to do rukou jejího zástupce Mgr. Lukáše Hojdna, LL.B., advokáta.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. S.

Odůvodnění:

Obsah žaloby

1. Žalobkyně se podanou žalobou domáhala zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí, kterým ministr zdravotnictví zamítl její rozklad proti rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 5. 2024, č. j. MZDR 7846/2024-6/PRO. Prvostupňovým rozhodnutím byla zamítnuta žádost žalobkyně podaná dne 11. 3. 2024 o poskytnutí jednorázové peněžní částky za protiprávní sterilizaci podle zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem a o změně některých souvisejících zákonů.
2. Žalobkyně v žalobě uvedla, že jí byl dne X ve X proveden lékařský zákrok spočívající ve sterilizaci. Poněvadž žalobkyně o sterilizaci nestála a nikdy k ní neudělila souhlas, došlo k ní v rozporu s právem, neboť byly porušeny právní předpisy upravující v rozhodném období provedení sterilizace, zejména zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, a směrnice Ministerstva zdravotnictví ČSR č. LP-252.3-19.11.71., o provádění sterilizace (dále jen „směrnice“).
3. Žalobkyně se do nemocnice dostavila dne X z důvodu porodu, k němuž došlo dne X, a následující den byla žalobkyni provedena sterilizace. Žalobkyně se domnívala, že jde o zákrok nezbytný pro zdraví její a jejích dalších dětí. O skutečnosti, že už nikdy nebude moci mít další děti, se žalobkyně dozvěděla až po samotném zákroku, a pokud by to věděla dříve, nikdy by na sterilizaci nepřistoupila.
4. Zdravotní personál nikdy žalobkyni o povaze, charakteru, následcích, alternativách a rizicích sterilizace nijak nepoučil, a to ani ústně. Žalovaný k tomu podotkl, že žalobkyně nenavrhla žádné důkazní prostředky k prokázání tohoto tvrzení. Žalobkyně doložila žalovanému vše, co lze po ní spravedlivě požadovat. Naopak ministr zdravotnictví neučinil ničeho, aby si tvrzení žalobkyně o chybějícím poučení ověřil, jelikož ponechal důkazní břemeno pouze na žalobkyni, čímž porušil zásadu materiální pravdy.
5. Ministr zdravotnictví k námitce chybějícího poučení pouze konstatoval, že „v žádosti o provedení sterilizace je výslovně uvedeno, že má žadatelka dvě nemocné děti, čeká třetí a další dítě již nechce. Žadatelce tak musela být známa povaha a následky provedeného zákroku.“. Citované sdělení nelze dle žalobkyně považovat za řádné poučení.
6. Žalobkyně upozornila, že byla na sterilizaci poslána den po porodu, tedy ve stavu, kdy byla v silném psychickém i fyzickém vypětí a její schopnosti se v dané věci rozhodovat byly omezeny. Je pochopitelné, že v tomto stavu důvěřovala lékařům, jakožto odborníkům, a zákrok podstoupila bez námitek a dotazů, aniž by plně rozuměla jeho podstatě a důsledkům.
7. Ze zdravotnické dokumentace vyplývá, že nebylo podepsáno písemné poučení dle § 11 směrnice o tom, do jaké míry je sterilizační zákrok reparabilní. Vzhledem k tomu, že směrnice explicitně stanoví povinnost souhlasu se sterilizací, není možné za tento souhlas považovat formulář, v němž není vymezen druh a povaha zákroku.
8. Žalobkyně též nikdy nepodepsala žádost o provedení sterilizace, přičemž žádost obsaženou ve zdravotnické dokumentaci označila za podvrh. Žalobkyně se nejmenuje H., jak je

Shodu s prvopisem potvrzuje M. S.

několikrát chybně uvedeno v tomto dokumentu, což svědčí o tom, že tento dokument nesepisovala a ani nepodepsala. Žalobkyně odmítla tezi žalovaného, že H. je počestěná verze jejího slovenského jména.

9. Dotčený podpis pak není žalobkyně. Ta má dlouhodobé problémy s psaním, proto se vždy podepisuje hůlkovým písmem. Dotčený podpis je však napsán psacím písmem a křestní jméno zní H. Žalobkyně navrhovala žalovanému, aby nechal zpracovat znalecký posudek, což však žalovaný ani ministr zdravotnictví neučinili. Ministr zdravotnictví nepovažoval podpis žalobkyně na plné moci za důvěryhodný důkazní prostředek, neboť byla sepsána za účelem podání žádosti, a jiné dokumenty obsahující její podpis žalobkyně nepředložila. Žalobkyně se proti tomuto nařčení ohradila, nadto svůj podpis doložila i ze smlouvy o právním zastoupení.

Vyjádření žalovaného

10. Žalovaný navrhl žalobu zamítnout. Předně uvedl, že zdravotnická dokumentace obsahuje písemnou žádost o provedení sterilizace podepsanou žalobkyní, datovanou X, tedy více než měsíc před zákrokem. Jednalo se o plánovaný zákrok a žalobkyně měla dostatek času své rozhodnutí zvážit. Souhlas byl dán implicitně tím, že zákrok fakticky podstoupila.
11. Tvrzení žalobkyně, že nevěděla, na jaký zákrok půjde, a že se domnívala, že jde o zákrok nezbytný pro zdraví její a jejích dětí, je dle žalovaného nevěrohodné a účelové. Zákrok byl proveden až po porodu, přesto se žalobkyně nezajímala, proč jej musí podstoupit. Musela přitom opustit své dítě, podstoupit předoperační rozhovor s anesteziologem, předoperační vyšetření a musela být při plném vědomí dovedena do operačního sálu. Teze, že zcela důvěřovala lékařům, je dle žalovaného účelová. Žalobkyně též neupřesnila, od koho a kdy se až po zákroku dozvěděla, že nebude moci mít další děti.
12. Pokud jde o poučení o povaze zákroku, v žádosti o provedení sterilizace je výslovně uvedeno, že žalobkyně má dvě nemocné děti, čeká třetí a další již nechce. Musela si tak být vědoma povahy a následku zákroku. Požadavek písemného poučení právní předpisy v rozhodné době nestanovily a žalobkyně nedostatek poučení neprokázala. Nynější právní úpravu, tj. § 15 odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, nelze aplikovat retroaktivně. V rozhodné době ostatně nebyla stanovena ani pravidla pro verbální poučení. Žalovaný dodal, že i ve vztahu k nynější právní úpravě zdůrazňuje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2023, sp. zn. 25 Cdo 3100/2021, fakt, že základní formou poučení pacienta je ústní vysvětlení.
13. Žalovaný upozornil, že v projednávané věci jde o řízení o žádosti, je to tedy žalobkyně, kdo prokazuje své právo; nadto je zastoupena advokátem. Žalovaný odkázal na § 6 odst. 1 písm. b) zákona č. 297/2021 Sb., dle něhož je třeba v žádosti označit listiny a důkazy, jichž se žadatel dovolává. Při extenzivním výkladu zaujatém žalobkyní by toto ustanovení, a též ustanovení správního řádu rozlišující řízení vedená z moci úřední a na žádost, postrádala smysl. Žalobkyně zůstala procesně pasivní, a to navzdory řádnému poučení o nutnosti navrhnout další důkazní prostředky.
14. Žalovaný neshledal důvod pro vyhotovení znaleckého posudku týkajícího se podpisu žalobkyně na žádosti o provedení sterilizace. Žalobkyni nic nebránilo, aby takový posudek předložila sama. Žalovaný ani ministr zdravotnictví neshledali žádné pochybnosti o pravosti podpisu, když podpis žalobkyně je i z pohledu laika odlišný od jejího jména a příjmení vypsaného v jiných částech dokumentace. Dokumenty, na které se podepsala za účelem podání žádosti o odškodnění, nepředstavují věrohodný vzorek jejího podpisu.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. S.

Žalobkyni nic nebránilo, aby doložila další listiny se svým podpisem. Potíže s psaním mohla doložit vysvědčením ze základní školy, popř. mohla navrhnout svědky.

15. Stran zápisu křestního jména žalobkyně žalovaný uvedl, že se nejedná o ojedinělou záležitost, kdy žadatelky uvedou své osobní údaje v jiném znění, než v jakém jsou uvedeny v občanském průkazu. Tato skutečnost je známa taktéž zástupci žalobkyně, jelikož jej žalovaný často vyzývá ke sdělení správných osobních údajů jeho klientek.

Jednání před soudem

16. Při jednání dne 20. 1. 2025 žalobkyně i žalovaný setrvali na svých procesních stanoviscích a odkázali na svá písemná podání. K dotazu soudu oba účastníci výslovně uvedli, že nemají důkazní návrhy.

Posouzení žaloby soudem

17. Soud přezkoumal napadené rozhodnutí, včetně řízení, jež jeho vydání předcházelo, v mezích žalobních bodů, jimiž je vázán, vycházející přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodnutí správního orgánu [§ 75 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“)].
18. Po posouzení věci soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
19. Podle § 3 odst. 1 zákona č. 297/2021 Sb. *sterilizací v rozporu s právem se pro účely tohoto zákona rozumí zdravotní výkon zabraňující plodnosti, k jehož provedení oprávněná osoba neudělila souhlas, nebo souhlas udělila při takovém porušení právních předpisů upravujících v rozhodném období provedení zdravotního výkonu zabraňujícího plodnosti anebo za takových okolností, jež vylučují nebo vážně narušují svobodu a prostotu omylu uděleného souhlasu.*
20. Podle § 3 odst. 2 zákona č. 297/2021 Sb. *porušením právních předpisů a okolnostmi podle odstavce 1 se rozumí zejména působení na oprávněnou osobou v podobě jakéhokoli nátlaku, donucení či přesvědčování, aby se zdravotnímu výkonu zabraňujícímu plodnosti podrobila, jakož i skutečnost, že oprávněná osoba nebyla srozumitelným způsobem a v dostatečném rozsahu informována o svém zdravotním stavu a o účelu, povaze, předpokládaném přínosu, možných důsledcích a rizicích navrhovaného zdravotního výkonu a o jiných možnostech řešení zdravotního stavu, jejich vhodnosti, přínosech a rizicích.*
21. Podle § 27 zákona č. 20/1966 Sb. *sterilizace se smí provést jen se souhlasem nebo na vlastní žádost osoby, u níž má být sterilizace provedena, a to za podmínek stanovených ministerstvem zdravotnictví.*
22. Podle § 2 směrnice sterilizace je přípustná, provádí-li se ve zdravotnickém zařízení na vlastní žádost nebo se souhlasem osoby, u níž má být sterilizace provedena [dále jsou pod písm. a) až g) uvedeny jednotlivé případy; písm. a) se týká nemocných pohlavních orgánů, ostatní písmena zdravých].
23. Podle § 5 odst. 1 písm. b) směrnice o tom, že sterilizace je indikována, rozhoduje v případech podle § 2 písm. b) až g) lékařská komise k tomu účelu ustavená (sterilizační komise) [...].
24. Podle § 11 směrnice je-li o žádosti rozhodnuto kladně, pošle předseda žadatelku (žadatele) s doporučením na ženské (urologické nebo chirurgické) oddělení, jehož vedoucí je členem komise. Zároveň tam zašle opis protokolu, který se stane součástí chorobopisu. Před zákonem podepíše osoba, u níž má být sterilizace provedena, popřípadě její zákonný zástupce (opatrovník),

Shodu s prvopisem potvrzuje M. S.

prohlášení, že s provedením sterilizace souhlasí a že bere na vědomí písemné poučení o tom, do jaké míry je sterilizační zákrok reparabilní.

25. Soud považuje závěry napadeného a prvostupňového rozhodnutí vztahující se k problematice poučení žalobkyně a s tím související otázky řádnosti souhlasu se zákrokem za nesprávné, a tedy nezákonné.
26. Dle směrnice bylo zapotřebí splnit tři podmínky pro to, aby byla sterilizace provedena v souladu s tehdy platnými a účinnými právními předpisy: podání žádosti, schválení komisí a konečně podpis prohlášení, že daná osoba, či její zákonný zástupce s provedením sterilizace souhlasí a že bere na vědomí písemné poučení o tom, do jaké míry je sterilizační zákrok reparabilní (§ 11 směrnice). Argumentace žalovaného, že pro informovaný souhlas nebyla v rozhodné době potřeba písemná forma, poněvadž šlo o výsledek ústní rozpravy mezi pacientem a ošetřujícím lékařem, přitom § 11 směrnice zcela opomíjí.
27. Správní spis, resp. zdravotní dokumentace neobsahuje podepsané prohlášení žalobkyně, že s provedením sterilizace souhlasí a že bere na vědomí písemné poučení o tom, do jaké míry je sterilizační zákrok reparabilní. Zdravotnická dokumentace ostatně neobsahuje ani samotné písemné poučení.
28. Takovým písemným prohlášením či jemu předcházejícím písemným poučením žalobkyně nemůže být žádost žalobkyně o sterilizaci. Předně, z ustanovení směrnice vyplývá určitá posloupnost potřebných kroků, takže souhlas (popř. poučení) dle § 11 směrnice by měl následovat až po kladném rozhodnutí sterilizační komise, přičemž žádost o sterilizaci předchází oběma. Podstatné jsou však především obsahové náležitosti stanovené § 11 směrnice, tedy že musí být dán souhlas se zákrokem, a to na základě informace o tom, do jaké míry je sterilizační zákrok reparabilní. Souhlas se zákrokem a informaci o vratnosti zákroku soud v žádosti o sterilizaci a ani nikde jinde ve zdravotní dokumentaci nenalezl.
29. Samotná žádost o provedení sterilizace nepředstavuje souhlas se zákrokem, z § 11 směrnice jasně vyplývá, že rovněž v případě vlastní žádosti o sterilizaci musí být dán i souhlas. Je totiž navázán na to, že žadatel musí být poučen o míře vratnosti zákroku, která mu v okamžiku podání žádosti nemusí být známa. Ze skutečnosti, že žalobkyně ve své žádosti uvedla, že další dítě již nechce, pak nelze dovozovat, že byla poučena o nezvratnosti sterilizace. Jde o slova žalobkyně, nikoli poučení ze strany lékařů. Poučení o tom, do jaké míry je zákrok reparabilní, přitom mělo vzejít od lékařů a mělo být písemné a také výslovné, srozumitelné a jednoznačné.
30. Nelze tedy než uzavřít, že sterilizace žalobkyně proběhla v rozporu s v rozhodné době platnými a účinnými právními předpisy.
31. Soud podotýká, že k obdobnému závěru dospěl v rozsudcích ze dne 30. 9. 2024, č. j. 17 Ad 5/2024-34, a ze dne 21. 5. 2024, č. j. 11 Ad 5/2023-61; v posledně jmenovaném případě byl součástí zdravotní dokumentace souhlas s provedením operace, ovšem naprosto povšechný a nadto neobsahující poučení.
32. Soud považoval za nadbytečné zabývat se dalšími námitkami žalobkyně a protiargumenty žalovaného, tedy: (i) uvedení jiného křestního jména žalobkyně ve zdravotní dokumentaci, (ii) zfalšování podpisu žalobkyně na žádosti o provedení sterilizace, resp. zfalšování žádosti, (iii) že se žalobkyně o tom, že již nebude moci mít děti, dozvěděla až po sterilizaci a (iv) že žalobkyně důvěřovala lékařům, pročez považovala sterilizaci za zákrok nezbytný pro zdraví její a jejích dalších dětí a blíže se o něj nezajímala. Soud výše jednoznačně uzavřel, že sterilizace žalobkyně proběhla v rozporu s v rozhodné době platnými a účinnými právními

Shodu s prvopisem potvrzuje M. S.

předpisy, konkrétně s § 11 směrnice, a případné vypořádání citovaných námitek by na tom nemohlo nic změnit.

33. Soud závěrem připomíná, že v případě rozhodování o žádosti dle zákona č. 297/2021 Sb. je nutné mít na zřeteli účel a smysl tohoto zákona, jímž je odškodnění obětí protiprávních sterilizací, a z toho vyplývající nutnost postupovat ve vztahu k žadatelům co nejvstřícněji. Jelikož se jedná o již mnohokrát opakované judikatorní závěry, soud pro stručnost odkazuje např. na body 64 a násl. rozsudku sp. zn. 11 Ad 5/2023, nebo body 16 a násl. rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 7. 2024, č. j. 9 As 61/2023-65.

Závěr

34. Jelikož soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí je nezákonné, zrušil jej dle § 78 odst. 1 s. ř. s. Dále soud vrátil věc dle § 78 odst. 4 s. ř. s. žalovanému k dalšímu řízení, ve kterém bude žalovaný vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). V dalším řízení bude žalovaný, resp. ministr zdravotnictví povinen vycházet z toho, že sterilizace žalobkyně proběhla v rozporu s v rozhodné době platnými a účinnými právními předpisy.
35. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Jelikož byla žalobkyně ve věci zcela úspěšná, uložil soud žalovanému zaplatit jí náhradu nákladů řízení. Soud podotýká, že vyúčtování nákladů žalobkyně předložené soudu dne 20. 1. 2025 je nesprávné. Odkaz na § 9a odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění od 1. 1. 2025, není případný. U věcí projednávaných dle s. ř. s. se uplatní výhradně § 9 odst. 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění od 1. 1. 2025, resp. § 10b odst. 5, jde-li o rozhodnutí vydané správcem daně. Vyúčtování pak dále opomíjí přechodné ustanovení čl. II vyhlášky č. 258/2024 Sb., dle něhož za právní služby poskytnuté přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky přísluší advokátovi odměna podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky. Část úkonů advokáta přitom byla učiněna před 1. 1. 2025. Do 31. 12. 2024 se u věcí projednávaných dle s. ř. s. uplatňoval § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb. Níže proto soud uvádí správný výpočet.
36. Náklady žalobkyně představují náklady zastoupení advokátem, kterému náleží odměna stanovená dle § 6 odst. 1, § 7 a § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění do 31. 12. 2024 (viz přechodné ustanovení čl. II vyhlášky č. 258/2024 Sb.), ve výši 3 100 Kč a paušální náhrada hotových výdajů stanovená dle § 13 odst. 4 téže vyhlášky, ve znění do 31. 12. 2024, ve výši 300 Kč za každý ze dvou úkonů právní služby (převzetí a příprava zastoupení, písemné podání nebo návrh ve věci samé – žaloba), dále odměna stanovená dle § 6 odst. 1, § 7 a § 9 odst. 5 téže vyhlášky, ve znění od 1. 1. 2025, ve výši 4 620 Kč a paušální náhrada hotových výdajů stanovená dle § 13 odst. 4 téže vyhlášky, ve znění od 1. 1. 2025, ve výši 450 Kč za jeden úkon právní služby (účast na jednání) a konečně náhrada za daň z přidané hodnoty v sazbě 21 % ve výši 2 492,70 Kč. Celkem náklady řízení činí 14 363 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního

Shodu s prvopisem potvrzuje M. S.

soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližze následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 20. ledna 2025

Milan Tauber v.r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje M. S.